

VÝSTAVA *PODSTÁVKOVÝ DŮM V ÚDOLÍ PLOUČNICE***HANA VESELÁ**

Obr. 1. Komentovaná prohlídka výstavy s Alenou Sellnerovou. Foto: Hana Veselá, 2014.

V pondělí 16. prosince 2013 proběhla v atriu zámku Krásné Březno, sídle Národního památkového ústavu v Ústí nad Labem, vernisáž výstavy *Podstávkový dům v údolí Ploučnice*. Výstava, na níž se podíleli Mgr. Alena Sellnerová, Mgr. Hana Veselá, Ing. arch. Jan Hanzlík a Mgr. Marta Pavlíková, prezentuje výsledky získané v rámci výzkumného úkolu *XIII. výzkum nemovitých památek v ČR. Aktuální metodické otázky průzkumu a dokumentace, ohrožené druhy památek a jejich vybrané exempláře* financovaného z institucionální podpory Ministerstva kultury ČR na dlouhodobý koncepční rozvoj výzkumné organizace.

Dvacet výstavních panelů přibližuje vybrané území v údolí řeky Ploučnice vymezené katastry obcí Verneřice, Merboltice, Valkeřice, Heřmanov a Malá Veleň, kde se autoři zaměřili na výzkum zdejší kulturní krajiny a architektury. Cílem bylo zdokumentování stavebního fondu obcí a jejich urbanismu včetně dochovaných lánových plužin. Bylo to možné i díky různorodému zaměření autorů projektu. Během výzkumu autoři vycházeli z mapových podkladů od druhého

vojenského mapování až po nejnovější výškopisné snímání krajiny tzv. Lidar, což umožňovalo postihnout a zhodnotit vývoj krajiny. Tyto poznatky, včetně mapových podkladů, jsou součástí prvních pěti výstavních panelů. V rámci zpracovávání mapových podkladů se pokusili i o rekonstrukci možné podoby a vývoje plužin v katastru obce Merboltice.

Následujících dvanáct panelů představuje zástavbu ve sledovaných obcích, kde se návštěvník dozví nejprve základní informace o podstávkových domech a jejich regionálním rozšíření. Poté se může seznámit s konkrétní podobou dochované výstavby v daném území. Základním stavebním typem je zde podstávkový dům s roubeným patrem, nicméně ve Verneřicích nalezneme i domy s hrázděnými patry. Pocházejí obvykle z 2. poloviny 18. až z 1. poloviny 19. století a jsou postaveny z místních přírodních materiálů. Nejčastěji mají trojdílné dispozice chlévového typu s komorami v patře.

Návštěvník výstavy „prochází“ světnicí, síní, chlévem a komorami, včetně konstrukčních prvků a tehdejšího vybavení a zařízení. K vytvoření lepší představy o jedné

Obr. 2. Přednáška Kamila Podroužka o podstávkových domech na Litoměřicku. Foto: Kateřina Neumannová, 2014.

z nejdůležitějších částí domu připravili autoři díky spolupráci s Muzeem lidové architektury v Zubrnících v jedné z místností instalaci svatého koutu. Ten úzce souvisí i se sondou do každodenního života tehdejších obyvatel, který je představen na předposledním panelu výstavy. Přáním autorů je, aby si návštěvníci uvědomili jedinečnost a hodnotu tohoto území. Proto je na posledním panelu představena forma a podoba památkové ochrany již prohlášených památkových zón a rezervací.

Autoři si byli vědomi toho, že sebelepší výstava může upadnout v zapomnění, pokud nemá dostatečnou propagaci a nevyjde návštěvníkům vstříc, proto připravili jak komentované prohlídky pro veřejnost, tak cyklus přednášek a speciální program pro základní školy. Díky tomu vznikly i pracovní listy, které se setkaly s velmi příznivou reakcí dětí i učitelů. Nečekaným výsledkem výstavy se stala webová galerie dětských kreseb výtvarné soutěže na téma „Krajina podstávkových domů“.

Po šesti měsících opustila výstava zámek v Krásném Březně, aby byla představena na půdě Filozofické fakulty UJEP v Ústí nad Labem. V současnosti hostuje v Merbolticích a na konci října ji autoři představili na veletrhu Památky 2014 v Praze a posléze byla instalována v pražské Trmalově vile.

Obr. 3. Děti vyplňující pracovní listy k výstavě. Foto: Hana Veselá, 2014.

Obr. 4. Podstávkový dům očima Lucie Štěrkové ze III. A, ZŠ a MŠ Nová, Ústí nad Labem, 2014. Celá galerie na odkazu: <http://www.npu.cz/news/14118-n/>